No. of Printed Pages—7

856 (SOM5D)

[20-HRGPNW–D5S(N)21A]

BA 5th Semester (New) Exam., 2020 (W)

SOCIOLOGY

[GSO S5–04 (M)]

(Sociology of Development)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

1. *(a)* Answer the following questions : 1×8=8
তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখক :

(i) What is meant by 'infant mortality rate'?
'সদ্যোজাত শিশুৰ মৃত্যুৰ হাৰ' বুলিলে কি বুজে?

(ii) Who is the author of *Silent Spring*?
Silent Spring ৰ লেখক কোন?

(iii) What is meant by 'laissez-faire'?
'স্বনিয়ন্ত্রিত বজাৰ' (laissez-faire) বুলিলে কি বুজে?

(iv) Mention the significance of 'Local Agenda 21'.
'Local Agenda 21' ৰ গুৰুত্বটো উল্লেখ কৰক।

(v) Who is the author of *The Rise and Future Demise of the World Capitalist System : Concepts for Comparative Analysis*?
The Rise and Future Demise of the World Capitalist System : Concepts for Comparative Analysis ৰ লেখক কোন ?

(vi) What is meant by 'planning'?
'পৰিকল্পনা' বুলিলে কি বুজে ?

(vii) What is meant by 'perspective plan'?
'দৃষ্টিমূলক আঁচনি' বুলিলে কি বুজে ?

(viii) Who introduced the concept of 'global village'?
'গোলকীয় গাঁও' (global village)ৰ ধাৰণাটো কোনে আগবঢ়াইছিল ?

(b) Choose the correct answer : 1×4=4
শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিৱাওক :

(i) Which of the following organizations formally launched the microfinance movement in India on a pilot basis in 1992?
নিম্নলিখিত কোনটো সংস্থানে ভাৰতত ১৯৯২ চনত ক্ষুদ্ৰ ঋণ ব্যৱস্থাৰ অৱতাৰণা কৰিছিল ?

(1) National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD)
ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি আৰু গ্ৰাম্য উন্নয়ন বেংক

(2) State Bank of India (SBI)
ভাৰতীয় ষ্টেট বেংক

(3) Ministry of Finance, Government of India
বিত্ত মন্ত্ৰালয়, ভাৰত চৰকাৰ

(4) Grameen Bank
গ্ৰামীণ বেংক

(ii) A drastic growth in population beyond normal limits is called

সাধাৰণ পৰিসৰৰ বাহিৰত এক ভীষণ হাৰত জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধি হোৱাক ____ বোলে।

(1) population growth

জনসংখ্যাৰ বিকাশ হোৱা

(2) population explosion

জনসংখ্যা বিস্ফোৰণ

(3) decrease in population

জনসংখ্যা হ্ৰাস পোৱা

(4) population control

জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ

(iii) The process of both the growth of proportion of a national population living in cities, as well as the concentration of the population in particular cities is called

ৰাষ্ট্ৰীয় জনসংখ্যাৰ হাৰৰ চহৰত বাস কৰা অংশৰ বৃদ্ধি আৰু কিছুমান নিৰ্দিষ্ট চহৰৰ জনসংখ্যাৰ ঘনত্ব উভয় দিশলৈ যোৱাক ____ বোলা হয়।

(1) urbanization

নগৰীকৰণ

(2) migration

প্ৰব্ৰজন

(3) over-urbanization

অত্যধিক নগৰীকৰণ

(4) population explosion

জনসংখ্যা বিস্ফোৰণ

(iv) Sarva Shiksha Abhiyan in India aims to achieve
ভাৰতত সৰ্বশিক্ষা অভিযানৰ লক্ষ্য হৈছে

(1) food security
খাদ্য নিৰাপত্তা

(2) higher education
উচ্চ শিক্ষা

(3) adult education
প্ৰাপ্তবয়স্কৰ শিক্ষা

(4) universal elementary education
সাৰ্বজনীন প্ৰাথমিক শিক্ষা

(c) Fill in the blanks : 1×4=4
খালী ঠাঁই পূৰণ কৰক :

(i) It is a ____ economy where products have their base in information. For example, computer software, internet-based services.
ই এটা ____ অৰ্থনীতি য'ত সামগ্ৰীসমূহৰ ভিত্তি হৈছে তথ্য। উদাহৰণস্বৰূপে, কম্পিউটাৰ চফ্‌টৱেৰ, ইন্টাৰনেট-ভিত্তিক সেৱাসমূহ।

(ii) ____ refers to each structural and institutional changes in the economic activities that can change a feudal and traditional economy into a progressive and dynamic economy.
____ এ অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰৰ গাঁথনিমূলক আৰু ব্যৱস্থা-সংক্ৰান্তীয় পৰিৱৰ্তনক বুজায় যিয়ে জমিদাৰী আৰু পৰম্পৰাগত অৰ্থনীতিক ক্ৰমবৰ্ধমান তথা গতিশীল অৰ্থনীতিলৈ পৰিৱৰ্তন কৰিব পাৰো।

(iii) ____ is the process whereby the parts of a product are produced at the same place.
____ এনে এটা প্ৰক্ৰিয়া যাৰ দ্বাৰা সামগ্ৰীৰ অংশসমূহ একে ঠাঁইতে উৎপাদন কৰা হয়।

(iv) Restrictions on international trade and finance imposed on a country by another country or an organization are called ____.
এখন দেশে আন এখন দেশ বা সংস্থাৰ ওপৰত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বাণিজ্য আৰু বিত্তীয় ক্ষেত্ৰত আৰোপ কৰা সীমাবদ্ধতা বা নিষেধাজ্ঞাক ____ বোলা হয়।

2. Answer any *five* from the following questions (each in around *50* words) : 2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো **পাঁচটাৰ** উত্তৰ লিখক (প্ৰতিটো প্ৰায় *৫০* শব্দৰ ভিতৰত) :

(a) Mention two objectives of ecological development.
পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ উন্নয়নৰ দুটা উদ্দেশ্য উল্লেখ কৰক।

(b) Define 'State'.
'ৰাষ্ট্ৰ'ৰ সংজ্ঞা দিয়ক।

(c) Mention two criticisms of the 'dependency theory'.
'নিৰ্ভৰশীল তত্ত্ব'ৰ দুটা সমালোচনা উল্লেখ কৰক।

(d) Define 'mixed economy'.
'মিশ্ৰিত অৰ্থনীতি'ৰ সংজ্ঞা দিয়ক।

(e) What is meant by 'economic globalization'?
'বিশ্বায়নৰ অৰ্থনৈতিক দিশ' বুলিলে কি বুজে?

(f) What do you understand by 'neo-liberalism'?
'নব্য উদাৰতাবাদ' বুলিলে কি বুজে?

3. Answer any *six* from the following questions (each in around *120* words) : 4×6=24

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো **ছয়টাৰ** উত্তৰ লিখক (প্ৰতিটো প্ৰায় *১২০* শব্দৰ ভিতৰত) :

(a) State the functions of the World Trade Organization (WTO).
বিশ্ব বাণিজ্য সংগঠন (WTO)ৰ কাৰ্যক্ৰমসমূহ উল্লেখ কৰক।

(b) Write a brief note on 'social exclusion'.
'সামাজিক বৰ্জন'ৰ বিষয়ে এটি চমু টোকা লিখক।

(c) Write a brief note on 'development induced displacement'.
'উন্নয়নৰ দ্বাৰা স্থানচ্যুতকৰণ'ৰ ওপৰত এটি চমু টোকা লিখক।

(d) Differentiate between economic growth and development.
অৰ্থনৈতিক বিকাশ আৰু উন্নয়নৰ মাজৰ পাৰ্থক্য লিখক।

(e) What is the Third World Path of Development? Write in brief.
উন্নয়নৰ তৃতীয় বিশ্বৰ আৰ্হিটো কি? চমুকৈ লিখক।

(f) State four features of a dependent economy.
নিৰ্ভৰশীল অৰ্থনীতিৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰক।

(g) State four characteristics of a global world.
গোলকীয় পৃথিৱীৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লিখক।

4. Answer any *five* from the following questions (each in around *200* words) : 6×5=30

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো **পাঁচটাৰ** উত্তৰ লিখক (প্ৰতিটো প্ৰায় ২০০ শব্দৰ ভিতৰত) :

(a) Write a note on the microfinance movement in India.
ভাৰতত ক্ষুদ্ৰ ঋণ ব্যৱস্থাৰ অৱতাৰণাৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখক।

(b) Write about the importance of the Grameen Bank.
গ্ৰামীণ বেংকৰ গুৰুত্ব/মহত্ত্বৰ বিষয়ে লিখক।

(c) Explain three causes of migration.
প্ৰব্ৰজনৰ তিনিটা কাৰণ ব্যাখ্যা কৰক।

(d) Briefly write about the indicators used in the estimation of Social Development Index.

সামাজিক উন্নয়ন সূচক নির্ধাৰণ কৰা উপাদানসমূহৰ বিষয়ে লিখক।

(e) Explain the idea of 'liberalism'.

'উদাৰতাবাদ'ৰ ধাৰণাটো ব্যাখ্যা কৰক।

(f) Explain the Marxian theory of dependency.

নির্ভৰশীলতাৰ মার্ক্সবাদী তত্ত্বটো ব্যাখ্যা কৰক।

★ ★ ★